

مقدمه

چاودار زمانی به عنوان علف هرز مزارع گندم و جو محسوب می‌شود، اما بعدها بصورت اهلی در آمده است. کشت آن در قدیم برای تولید دانه و تهیه نان صورت می‌گرفت ولی امروزه از مصرف آن کاسته شده، از دانه آن در صنعت برای تولید آرد چاودار و الکل‌سازی و از کاه آن برای غذای حیوانات و کاغذسازی استفاده می‌گردد. از چاودار برای تغذیه دام‌ها هم بصورت علوفه تازه و هم بصورت سیلو و دانه استفاده می‌شود. کشت آن در ایران به منظور قصیل و تهیه دانه متداول است و علوفه‌ای خوش خوراک دارد. قدرت تحمل به سرمای چاودار بیشتر از گندم و جو است.

مشخصات گیاه‌شناسی چاودار

چاودار با نام علمی (*Secale.Cereale.L.*) از خانواده گندمیان، گیاهی یکساله، روزبلند و دگرگشن است. ویژگی ظاهری آن شبیه گندم است. ساقه بند بند و تو خالی و برگ‌های آن کشیده و نوک تیز است. ارتفاع ساقه چاودار بلندتر از گندم است در انواع مختلف حدود ۶۰-۲۰۰ سانتیمتر می‌باشد ولی قدرت پنجه‌زنی آن کمتر از گندم است. سیستم ریشه‌ای چاودار همانند گندم و جو است. گل آذین چاودار سنبله‌ای مرکب است. به هر پلکان محور سنبله چاودار، سنبلک چسبیده که وسطی عقیم و دو سنبلک کناری بارور می‌شوند. هر گلچه دارای سه پرچم است که به هنگام رسیدن دانه گرده از گل خارج شده و گرده‌ها را در خارج از گل آزاد می‌سازد. کلاله در شاخه‌ای پر مانند مادگی به منظور دریافت دانه گرده از گلچه خارج می‌شود.

جدول ۱- مشخصات گیاه‌شناسی چاودار

چاودار	نام فارسی
Rye	نام انگلیسی
Secale.Cereale.L	نام علمی
گندمیان	خانواده

شکل ۱- آشنایی با گیاه و بذر چاودار

کاشت، داشت، برداشت

قدرت تحمل به سرمای چاودار بیشتر از گندم و جو است و در مناطقی که سرمای زمستان به قدری شدید است که امکان کاشت گندم و جو وجود ندارد جایگزین مناسبی برای آنها می‌باشد. مقاومت چاودار در مقابل سرما کمتر از گندم و طول دوره زندگی آن نیز کوتاه‌تر است. این گیاه را میتوان تا ارتفاع ۲۴۰۰ متری کشت نمود و در خاک‌های اسیدی نیز امکان کاشت گندم نیست، چاودار به دلیل توانایی زیادتر میتواند جایگزین گندم شود. کلیه عملیات به زراعی چاودار شبیه گندم و جو می‌باشد. زمان کاشت در اوایل پاییز و میزان بذر مورد نیاز بسته به شیوه کاشت بین ۱۱۰-۲۰۰ کیلوگرم در هکتار در نظر گرفته می‌شود.

شکل ۲- مزرعه چاودار

بعد از هر چین برداری مقدار ۵۰-۱۰۰ کیلوگرم اوره به عنوان سرک استفاده می‌شود. این گیاه بعد از سبز شدن به سرعت رشد کرده بطوری که از علوفه آن در اواخر بهمن بخوبی می‌توان استفاده کرد. معمولاً به منظور گیاه نگهدارنده و محافظ همراه با حبوبات و لگومها (شبدر- یونجه) کشت می‌شود. مقدار محصول حدود ۱۲-۲۴ تن علوفه سبز در هکتار می‌باشد.

شکل ۳- برداشت چاودار

منبع

انوری، محمدتقی؛ چابک، خلیل؛ پورنصراله، عباس. (۱۳۸۶). دستورالعمل فنی کاشت، داشت و برداشت نباتات علوفه ای. ساری: حوزه ترویج و نظام بهره برداری